

ეგზისტენციალური კრიზისი
ვაჟა-ფშაველასა და ბესიკ ხარანაულის
პოეზიის ინტერტექსტუალურ
კონტექსტში

Existential Crisis in the Intertextual Context
of Vazha-Pshavela's and Besik Kharanauli's
Poetry

მაია ჯალიაშვილი
Maia Jaliashvili

თსუ შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი,
ქართულ-ამერიკული უნივერსიტეტი
TSU Shota Rustaveli Institute of Georgian Literature, Georgian-American
University

საკვანძო სიტყვები: ეგზისტენციალური კრიზისი, ვაჟა-ფშაველა,
ბესიკ ხარანაული, პოეზია, ინტერტექსტუალური კონტექსტი.

Keywords: Existential Crisis, Vazha-Pshavela, Besik Kharanauli, Poetry,
Intertextual Context.

ეგზისტენციალური კრიზისი, რომელიც ადამიანად არსებობის ტკივილს ამხელს, არაერთ მხატვრულ ტექსტში წარმოჩნდება განსხვავებული ვარიაციით, მწერალთა ფილოსოფიურ-რელიგიური თუ ესთეტიკურ-მსოფლმხედველობრივი კონტექსტების შესაბამისად. ამ თვალსაზრისით, ერთმანეთს ენათესავებიან ვაჟაფშაველა და ბესიკ ხარანაული, რომელთა შემოქმედებაშიც მნიშვნელოვანია ადამიანის საზრისის ძიების თემა. ჩვენ ინტერტექსტუალურ კონტექსტში განვიხილავთ ვაჟა-ფშაველასა და ბესიკ ხარანაულის რამდენიმე ლექსსა და პოემას („კაი ყმა“, „რამ შემქმნა ადამიანად“ და „ხეიბარი თოჯინა“). ამ ტექსტებში ავტორთა ფიქრის ნაკადები მიიმართება ადამიანის დანიშნულების გასარკვევად, გასააზრებლად. ლექსებში რეალურ-მეტაფიზიკური სივრცეები ერთმანეთს ენაცვლება. ლირიკული გმირები ცდილობენ, გაარღვიონ ცხოვრების ჩარჩოები და დაძლიონ ამაოება. პოეზიის ქრონოტოპში, ერთი მხრივ, ტკივილითა და სიკვდილით დაბინდული ყოფა წარმოჩნდება, თავისი ერთფეროვანი რუტინით, მეორე მხრივ, ჩნდება სწრაფვა პირველსაწყისებისკენ, ღვთაებრივისა და საკრალურისკენ. ლირიკულ გმირებს სურთ, თავიანთი გაცნობიერებული არჩევანით თავი დააღწიონ ყალბ ღირებულებებს და სიცოცხლეს, საკუთარ არსებობას აზრი მიანიჭონ.

ვაჟა-ფშაველას გმირთა რაინდული სულისკვეთება, რომელიც იდეალებისაკენ სწრაფვას გულისხმობს, მეოცე საუკუნის ადამიანში დაკნინებული და გაფერმკრთალებულია. ბესიკ ხარანაულის ლირიკულ პოემაში ბავშვები ფეხმოტეხილ, გაუბედურებულ თოჯინას გმირის, ალექსანდრეს, სახელს უწოდებენ და, ამგვარად, უნებურად, გულუბრყვილოდ ზუსტად მოძებნიან კაცის არსის გამომხატველ სიმბოლოს. ალექსანდრე ხვდება, რომ მართლაც „ხეიბარი“ თოჯინაა, უმაქნისი და უაზრო ყოველდღიურობის ტყვე, რომელსაც იმის ძალაც არ შესწევს, რომ გაიქცეს და გათავისუფლდეს. ალექსანდრე ავტორის უამრავ „მეთაგან“ ერთ-ერთია, მისი ნიღაბია, ალტერ ეგოა, ამიტომაც მასთან ერთად ცდილობს დაძლიოს ეს მომაკვდინებელი გაუცხოება. რეალობის სუბიექტური და ობიექტური აღქმა ერთმანეთს ენაცვლება და სიზმარ-ცხადის განცდას ბადებს. ალექსანდრეს ერთადერი მხსნელი, რომელიც მის ყოფას ღირებულებას ანიჭებს, სიყვარულია. უსაზღვრო და დაუსრულებელია შესაძლებლობები მხატვრული სიტყვისა, რომელიც გაცვეთილ აზრებს, იდეებს ახალ ფორმაში მოაქცევს და თავიდან ბადებს წარმოსახვის განზომილებაში. ეგზისტენციალური კრიზისგან თავის დასაღ-

წევად უპირველესი გზა მხატვრული სიტყვაა, სანდო თავშესაფარი და არსებობის გამართლება. ავტორის ფიქრები ფილოსოფიურ-რელიგიურ ნაკადებში მიიკვლევენ გზას. ბესიკ ხარანაული მკითხველს უჩენს პესიმისტურ განცდას, რომ კაი ყმები აღარ არიან, არამედ მხოლოდ ალექსანდრეს მსგავსი ხეიბარი თოჯინები, მაგრამ ქვეტექსტურად მაინც მოჟონავს იმედი, რომ მათგან ზოგიერთი, მაგალითად, ბესიკ ხარანაულის მსგავსი შემოქმედი, თავისი „ნაწერებით“ ძნელად, მაგრამ მაინც აფრთხობს „არარსის ლანდებს“; მათ არ დაუკარგავთ სულიერი კავშირი თავიანთ „წინაპრებთან“, ვაჟასეულ კარგ ყმებთან და ტანჯვით, მაგრამ მაინც ჯიუტად მიიკვლევენ გზას უსაზრისობის ლაბირინთებში სინათლის მოსახელთებლად.

ლიტერატურა:

1. **ვაჟა-ფშაველა**, (1987), თბზულებანი, თბილისი: „გამომცემლობა „საბჭოთა სააქროველო“.
2. **კამიუ, ა.** (1996), სიზიფეს მითი, თბილისი: გამომცემლობა „ლომისი“.
3. **ხარანაული, ბ.**(1973), ხეიბარი თოჯინა, პოემა. თბილისი: „მერანი“.

An existential crisis, revealing the pain of human existence, manifests itself in a number of literary texts with various variations depending on the philosophical, religious or aesthetic worldview of the authors. In this point of view, Vazha-Pshavela and Besik Kharanauli are related to each other, in whose work the topic of the search for human meaning is important.

We explain a few poems by Vazha-Pshavela and Besik Kharanauli in the intertextual context. In these texts, the stream of thoughts of the author is aimed at finding out, understanding the purposes of a person. The real-metaphysical spaces are arranged in the poems. Lyrical characters are trying to break out of the framework of life and overcome vanity. In the chronotope of poetry, on the one hand, there is an existence hidden by pain and death, with its monotonous routine, on the other hand, there is a striving for the divine and sacred. Lyric characters, by their conscious choices, want to get rid of false values and give meaning to life, to their own existence. The chivalrous spirit of the heroes of Vazha-Pshavela, suggesting a striving for ideals, was lost in the man of the twentieth century. In the lyric poems by Besik Kharanauli, children name the broken unfortunate doll in honor of the main character Alexander and thus unwittingly,

naively find the exact symbol of human essence. Alexander realizes that he is really a disabled doll who does not even have the strength to run away and free himself. Alexander is the author's mask, Alter Ego. The Subjective and objective perceptions of realities change and evoke the essence of dreams. The thinking of the authors is philosophical and religious, which gives depth to their texts. There are boundless possibilities of wonderful words, which transform thoughts and ideas into a new forms.

References

1. **Vazha-Pshavela**, (1987), Tzxulebani, Tbilisi: gamomtsemloba „Sabchota saqartvelo“. [Writings, Publishing „Sabchota saqartvelo“].
2. **Camus, A**, (1996), Sizifes Miti. Tbilisi: gamomtsemloba „Lomisi“.[The Myth of Sisyphus,Tbilisi: Publishing „Lomisi“].
3. **Kharanauli, B.** (1973), Xeibari tojina, Tbilisi: gamomtsemloba „Merani“. [The Lame Doll, Tbilisi: Publishing „Merani“].